VIIKONVAIHDE

VIIKON ÄLÄHDYS

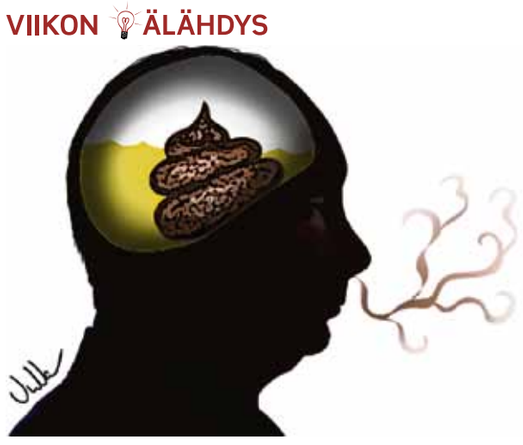

Kaikki olisi ymmärrettävämpää, jos nenä toimisi toisin päin: Se kertoisi muille, mitä kunkin päässä liikkuu.

PÄHKINÄ

SUDOKU

Taso: Keskivaikea

6	9	2					7	
							5	
7					4	6		8
					2	8		5
			8	4	9			
4		3	5					
3		6	7					4
	7							
	5					7	9	6

Sudoku-tehtävän 452 ratkaisu.

5	4	7	2	3	6	8	1	9
8	1	3	4	7	9	6	5	2
9	2	6	1	8	5	7	4	3
1	6	9	3	2	8	5	7	4
7	3	4	9	5	1	2	8	6
2	8	5	7	6	4	3	9	1
6	7	1	8	4	2	9	3	5
4	5	8	6	9	3	1	2	7
3	9	2	5	1	7	4	6	8

Tehtävä numero 453.

Täytä ristikko siten, että jokaisella pysty- ja vaakarivillä (ja paksuilla viivoilla rajatuissa 3 x 3 laatikoissa) on jokainen luku yhdestä yhdeksään. Kerran ja vain kerran! Apua Sudokun ratkaisuun osoitteessa: www.sudoku.org.uk

EDELLISEN RISTIKON RATKAISU

```
TEKOKUU MINSK ESIIN
OLIJA NAARA RYMYT U
KIMALLE HOPPU ÄKSYT
ANITA LAAKI UPSEERI
 T   TOMI ETANA J
VAKO KASTE KUULAMÖRSSÄRIT
APATIA AASIA LAPUT OVIALA
PAUSSI TAIGAT KESÄ MATAMI
A LAISKAT O IDEAT HANIKAT
AVATTU UHRIT UTELU JALO
 A   UPOTA MATS ENNEUNET
ARKANSAS UHATA KEINU MANI
RAULI PALKAT KUOLLUT AHNE
KUULIJAT UURAS LIITU LAOT
ASTIN TALTTA ITIÖT TAATTO
```

Tapakouluttaja puhuu pönötystä vastaan

Ei tarvitse pönöttää, tapakouluttaja Helena Valonen sanoo usein kuulijoilleen. Hyvät tavat auttavat toimimaan luontevasti niin naapurin juhlissa kuin työelämän esiintymistilanteissa.

JAANA KANKAANPÄÄ

Tapakouluttaja ja tietokirjailija Helena Valonen on kattanut syksyn värejä kahvipöytään.

Haarukkaan on tapana tarttua kuin kynään varren puolivälistä tai sen yläpuolelta.

TURKU (MT)

Tapakouluttaja **Helena Valonen** puhuu mieluusti satakuntalaista murretta. Se on jäänyt elämään, vaikka hän on asunut pitkään myös ulkomailla.

Murre sopii Valosen mielestä esimerkiksi sukujuhlissa pidettävään puheeseen.

”Antakaa puheen tulla sydämestä. Sitten kun rupeaa itkettämään, ottakaa nenäliina. Pitäkää paussi ja antakaa vieraittenkin itkeä.”

Valonen on 1990-luvun alusta lähtien jakanut hyvän käytöksen oppeja eri puolilla maata. Etenkin alkuaikoina luentoja tilattiin innokkaasti pohjalaisten maataloustuottajien tilaisuuksiin.

Tavat työvälineitä

Matkoilta on hauskoja muistoja.

”Riuskat isännät saattoivat alkuun katsella minua kuin kesäistä mullikkaa, että mitähän tästä tulee. Sitten päästiin asiaan, kun kerroin, ettei tässä tarvitse pönöttää. Tavat ovat teidän työvälineitänne.”

Erään kerran Valonen opasti isäntiä auttamaan takkia pois korkokengissä seisovilta daameiltaan.

”Naisia nauratti pelkkä ajatus, että meidän ukkoko auttaisi palttoon riisumisessa. Niin vain ukot innostuivat ja rupesivat harjoittelemaan.”

Nuoret viljelijät ovat Valosen mielestä kielitaitoisia kosmopoliitteja.

He kiinnostuvat tapakulttuurista esimerkiksi silloin, kun edessä on matka tuottajien tilaisuuteen Keski-Eurooppaan. Lähtijät haluavat päivittää tietämystään kohdemaassa vallitsevista tavoista.

Liemilusikan liike

Valosen kiinnostus tapakulttuuriin heräsi keskikoulun kansalaistaidon tunneilla. Viisas opettaja, ”Lindgreeni”, tiesi, että tavat on osattava perustella.

Mieleen on jäänyt esimerkiksi se, miksi soppalautasta kallistetaan itsestä poispäin.

”Jos se lautanen sattuu lipsahtamaan käsistä, keitto kaatuu pöydälle eikä syliin juhla-asun päälle. Ja kun lientä lusikoidaan, ylimääräiset liemitipat tippuvat lautaselle.”

”Kyllä rouva”

Keittäjäksi opiskellut Valonen pääsi parikymppisenä ykkössisäköksi Suomen suurlähetystöön Kööpenhaminaan. Se oli pientilan tyttärelle suuren maailman käytöskoulu suurlähettiläs **Jaakko Hallaman** kaudella.

”Kyllä rouva”, ykkössisäkkö oppi sanomaan sujuvasti tilanteessa kuin tilanteessa rouva **Anita Hallamalle**.

Helena Valosen teokset ulottuvat kerrostalon elämäntyylistä liike-elämän etikettiin.

Suomeen tultuaan Valonen siirtyi keramiikkataiteilija **Dorrit von Fieandtin** ja hänen puolisonsa palvelukseen. Rouva von Fieandt opetti Valosen kattamaan pöydät mielikuvitusta käyttäen.

Kun Islannin presidentti **Vigdís Finnbogadóttir** tuli kylään, pöytään laitettiin kukkien sijaan marionettinuket. Kyse oli huomaavaisuudesta, sillä isäntäväki oli tietoinen presidentin teatteritaustasta.

Rauhoittavat sanat

Monia jännittää, kun pitää pukeutua hienosti ja kohdata vieraita ihmisiä. Jos siinä tilanteessa heittäytyy puhumattomaksi, jännitys vain kasvaa, Valonen sanoo.

Alkuun pääsee rupattelulla, small talkilla, joka voi koskea vaikkapa syksyn säätä tai muuta helppoa aihetta.

”Sanat ovat ihmisten tapa lähestyä toisiaan.”

Puheenvuoro seminaarissa jännittää sitä enemmän, mitä kaavamaisemmin siihen suhtautuu.

Jännitystä voi lieventää muistuttamalla itselleen, että jokainen on omassa asiassaan asiantuntija.

”Kun maanviljelijä menee puhumaan kylvämisestä tai uudesta EU-laista, ei häneltä odoteta enempää kuin mikä kuuluu hänen vahvuuksiinsa.”

Lapsuuden opit

Sosiaalisten tilanteiden pelko voi Valosen mukaan juontaa juurensa lapsuuteen.

Vanhemmat ovat lukeneet lapselle madonlukuja tyyliin älä sitten tee sitä tai tätä, katso ettet tiputa ruokaa päällesi. Pelkkien kieltojen kautta eivät sosiaaliset taidot kehity.

”Kotona olisi tärkeä kokoontua yhteen lasten kanssa ja opettaa heitä puhumaan”, Valonen sanoo.

Keskusteluun sopii koko perheen yhteinen rauhallinen ruokailu esimerkiksi viikonloppuina. Näin Valosen perheessä toimittiin, kun tyttäret olivat pieniä.

Helena Valonen on kirjoittanut kymmenkunta tapaopasta.

Näihin kuuluu esimerkiksi Maa- ja kotitalousnaisten keskuksen jo vuonna 1997 julkaisema Hyvät tavat, luonteva käytös.

Viime keväänä ilmestyi kustantamo Auditoriumilta teos Hyvä käytös, kaikki mitä tulee tietää.

TARJA HALLA

RISTIKKO

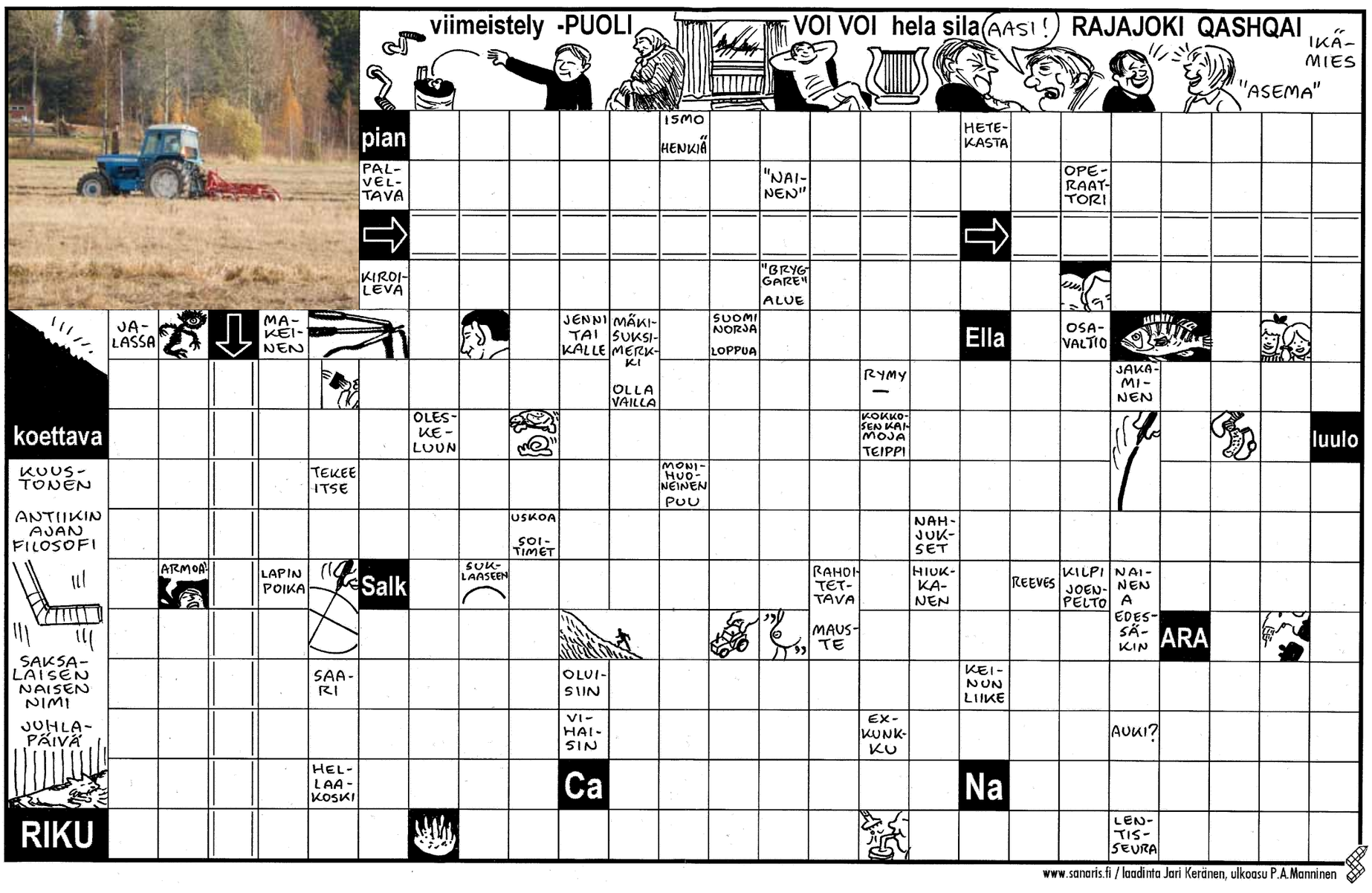

www.sanaris.fi / laadinta Jari Keränen, ulkoasu P.A.Manninen